

Vreemde eend

In het theater gebruikte hij al films als uitgangspunt. Nu heeft regisseur **Simon Stone** het omgedraaid: hij verfilmde een eigen voorstelling. Hoe maakte hij van *The Daughter* een échte film?

Door **Karin Veraart** Foto **Valentina Vos**

Het begon allemaal met die ene *Wild Duck*. Als een lopend vuurtje verspreidde het gerucht zich: dat was een theatervoorstelling die je gezien moest hebben tijdens het Holland Festival van 2013. Van de tot dan toe hier nog niet zo bekende, jonge Australische regisseur Simon Stone, die Ibsens *De wilde eend* uit 1884 radicaal had bewerkt tot een pakkend, modern stuk. Een must see, en niet alleen in Nederland, zo bleek al snel; Stones naam zag je steeds vaker op internationale festivals. Inmiddels is hij een veelgevraagd theatermaker. En nu is er zijn debuutfilm, *The Daughter*, gebaseerd op zijn befaamde bewerking van *The Wild Duck*.

Stone – stoere verschijning met halflang haar, baardje en helblauwe ogen – zet zich in een crapaudje aan het raam van het Amsterdamse Ambassade Hotel. Voorafgaand aan de Nederlandse voorpremière van *The Daughter* in EYE praat de 32-jarige regisseur energiek over zijn liefde voor die beide kunstvormen, theater en film. En over zijn eigenzinnige manier van (be-)werken die hem niet alleen in Nederland – inmiddels regisseert hij ook bij Toneelgroep Amsterdam – maar ook in rap tempo in andere delen van Europa roem bracht.

Zo stofte hij *De wilde eend* rigoureuus af: het oorspronkelijk lange stuk met zijn vijf bedrijven en 36 personages werd een krachtig compact verhaal, opgevoerd in een fraai abstract decor. Niets leidde meer af van de ‘geweldige, rauwe menselijke tragedie, die de grondslag vormt van het stuk’, aldus Stone. Centraal staan twee families die een lange, deels verborgen geschiedenis met elkaar hebben. Op het moment dat we in het verhaal stappen, lijkt iedereen z’n leventje wel redelijk op de rails te hebben. Maar al snel blijken er toch dingen gebeurd te zijn in het verleden – die het fragiele evenwicht van het heden bedreigen. En helaas blijkt de jongste telg, de onschuldige puberdochter Hedvig, het grootste slachtoffer te worden van alle manipulaties.

Acteur Ewen Leslie vertolkte in de theaterversie de rol van Hedvigs vader en doet dat nu ook in de film; hij is een lievelingsacteur van Stone. Verder spelen onder anderen de filmacteurs Geoffrey Rush en Sam Neill mee. De jonge Odessa Young (16) is Hedvig, dochter en titelheldin van *The Daughter*. De abstractie van het theaterdecor laat Stone los: enthousiast duikt hij op de andere, filmische mogelijkhe-

den die het nieuwe medium hem biedt.

Nou ja, nieuw – zo zul je het hem niet echt horen noemen. Voor Stones gevoel liggen zijn artistieke roots in de filmwereld. Vanaf zijn 16de speelde hij in (tv-) films. Het Australische filmmilieau kende hij dus, toen hij – op verzoek van producers Jan Chapman and Nicole O’Donohue – aan *The Daughter* ging werken. Een deel van de crew trad hem joviaal tegemoet. Hey, Simon!

Hij lacht: ‘Opeens was ik weer aan het werk met een hoop mensen die me nog kenden als dat jonge acteurdje. Die me naakt hadden gezien in seksscènes. En nu ging ik hen regiseren! Het was een stap die ik nooit direct had kunnen maken. Als ik meteen daarop als regisseur was begonnen in die wereld, zou er een gebrek aan vertrouwen zou zijn geweest, denk ik. Maar nu was het oké.’

Op zijn 22ste begon Stone als theaterregisseur. Als relatief onbekende in dat wereldje kon hij wat experimenteren en lagen de verwachtingen nog niet heel hoog. Het ging wonderwel. Ik heb wel m’n hele leven toneel en film gekeken, dat werpt zo zijn vruchten af. Ik wist feilloos waar je een acteur op de scène moest neerzetten. Ik verbaasde mezelf trouwens nog het meest! Kon me niet voorstellen dat ik dat zou kunnen. Het werd – en is nog steeds – een geweldige zoektocht.’

Die naïviteit van het prille begin is

kostbaar bij elke kunstvorm, zegt hij. 'Wat je doet, heeft niets te maken met ervaring, alleen puur met verbeelding. En dat levert soms de mooiste dingen op. Controle wordt overschat. Er zijn weinig mooie dingen die gebeuren terwijl je de volledige controle hebt. Een grote cineast als Godard wist nauwelijks wat-ie deed toen hij *À bout de souffle* maakte, en zie het resultaat! Zo 'onwetend' wil je zo lang mogelijk blijven. Ingmar Bergman dwong zichzelf in zo'n situatie door steeds iets te doen wat hij nog nooit eerder had gedaan.

'Ja, dat is doodeng, natuurlijk. De eerste paar keer op de filmset dacht ik: ik heb geen idee wat ik aan het doen ben. Mijn brein laat het afweten. Waarom staat daar een camera? Waarom zou dit een betere beslissing zijn dan dat? Geen benul.

'Ik ben gewoon gaan draaien, met de vraag in het achterhoofd: wat heb ik nodig voor wat ik wil vertellen? Veel gefilmd, heel veel ook weer weggekieperd. Er is geen kunstvorm spontaner dan filmmaken, want je kunt het materiaal niet hermanipuleren. Als je niet blij bent met een scène: weg ermee en doe iets anders.'

Met de cast was het fijn werken, ervaren als de acteurs zijn. Alleen Odessa Young, de jongste, heeft hij verbaal door alle scènes heen geloodst. Nog een klus voor de technici om de stem van de regisseur weg te filteren, grinnikt hij. Maar met het eindresultaat is hij blij.

Stone had zich voorgenomen het niet al te erg te vinden als zijn film kritisch zou worden ontvangen, het is immers een debuut. Over het algemeen

beviel *The Daughter* redelijk goed. Inmiddels is hij al weer druk met nieuwe projecten. 'Ik schrijf een tv-serie voor Sky Atlantic in Engeland, ik ben bezig met allerlei filmspul - zo werkt de filmindustrie, je moet vijf dingen voorbereiden om eentje te laten gebeuren. In die fase zit ik nu.'

Over aandacht en opdrachten heeft hij geen klagen. 'Ik volg intuïtie bij alles wat ik doe. Afgezien van mijn keuze om regisseur te worden, is alles wat er sindsdien is gebeurd, gebeurd omdat mensen me uitnodigden iets te komen maken. Een masterplan ligt er niet aan ten grondslag.' Peinst even, zegt: 'Wel is het zo, dat ik het materiaal aandraag.'

Best vaak Ibsen, dus. 'Ja, dat werk is zo rijk. Ibsen heeft een groot oeuvre. Net als bij Shakespeare zitten er natuurlijk slechte dingen tussen. Maar ook in de mindere stukken liggen vaak geweldige, verbazend moderne ideeën verborgen. Dat fascineert me. Waarom kijken we niet wat vaker naar die vergeten verhalen, toch meesterwerkjes in hun

tijd? Ik wil ze niet laten verkommeren in de catalogus der vergetelheid. En dan moet je soms ingrijpen en die lelijke tweede acte gewoon weglaten. Het idee gebruiken, en een nieuw stuk schrijven. Er zijn altijd mensen die daar niet tegen kunnen, die dat hooghartig of respectloos vinden, bijvoorbeeld. Maar ik bewerk niet 'om het bewerken'. Ik herschrijf geen teksten die geweldig zijn en kant-en-klaar. *Husband and Wives* dit voorjaar bij Toneelgroep Amsterdam, daaraan hoefde niet veel te worden veranderd. Voor *Ibsen huis* bij TgA zal het straks weer anders zijn. Ik houd niet graag vast aan een strenge richtlijn, nooit. Toen ik naast Ibsen en Seneca ook lichter werk deed, waren sommige journalisten verbaasd. Opmerkelijk. Want je werk is in zekere zin een zelfportret. En het zou een onrealistisch zelfportret

zijn als ik alleen maar duisternis zou laten zien zonder licht. Dat is niet wie ik ben.'

Ibsen huis door Toneelgroep Amsterdam gaat op 5/3/17 in première.

Stone en Amsterdam

Na zijn *Medea* en *Husbands and Wives* zal Simon Stone de komende jaren als vaste huisregisseur van Toneelgroep Amsterdam elk seizoen een regie doen. Voor de eerstkomende liet hij zich opnieuw inspireren door Ide Noorse toneelschrijver Henrik Ibsen (1828-1906) en schreef hij *Ibsen huis*. Hierin bracht Stone elementen samen uit de minder bekende stukken van de schrijver en herschreef hij ze tot een nieuw geheel. Huizen spelen in het werk van Ibsen een belangrijke rol.

Ik heb wel m'n hele leven toneel en film gekeken, dat werpt zo zijn vruchten af

Waarom kijken we niet wat vaker naar die vergeten verhalen, toch meesterwerkjes in hun tijd?

Simon Stone: 'Ik ben gewoon gaan draaien, met de vraag in het achterhoofd: wat heb ik nodig voor dat wat ik wil vertellen?'